

Викладач: **Перегінчук Михайло Васильович**

1. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

1.1 **Тарас Шевченко – поет, прозаїк, художник: якого Шевченка Ви оберете і чому?**

Я схилиюся перед письменницьким талантом Т. Шевченка, але обираю Шевченка-художника.

Чому? Мене вражають його картини. Вони настільки геніальні, оригінальні, що здається, наче вони створені різними людьми. Один художник написав портрети, різні олійні чи акварельні полотна, а зовсім інший – автор пейзажів (українських чи казахських – немає різниці). Вони створені по-різному, у різних техніках. Т. Шевченко писав олією, аквареллю, олівцем, писав офорти, сепії, займався гравіруванням. Т. Шевченко має звання академіка з гравірування. Я обираю Шевченка-художника, бо хочу, щоб його багата малярська спадщина (близько 1200 картин) була по праву високо оцінена та глибоко вивчалася як зразок справжнього художнього мистецтва. Чомусь про Шевченка-художника в Україні говорять наче про щось звичайне, як про якийсь додаток до Кобзаря-поета. А це цілий світ! Казахи, до речі, вважають Т. Шевченка своїм національним митцем основоположником казахського національного образотворчого мистецтва. Вони ним пишаються, бо, перебуваючи 10 років у засланні в Казахстані, Т. Шевченко створив близько 450 картин. Серед них – пейзажі Казахстану, образи казахів. Шевченко любив цей край – і казахи відповіли тим же. До цього часу в них популярне ім'я Тарас, є місто Шевченко, у кожному обласному місті є вулиця Т. Шевченка. Я хочу більше знати про такого Тараса Григоровича, тому й обираю Шевченка-художника.

1.2 **Як в Україні називають сучасну Черкащину й чому?**

Черкаську землю, сучасну Черкащину, називають землею Богдана і Тараса, а ще – Шевченковим краєм, бо вона стала нащадком і хранителем духовної спадщини провісника незалежності нашої держави – Тараса Григоровича

Шевченка. Кобзар народився в мальовничому селі Моринці Звенигородського району і похований на Чернечій горі біля Канева.

1.3 Коли і де народився поет?

Тарас Григорович Шевченко народився 9 березня (25 лютого за старим стилем) 1814 року в селі Моринцях Звенигородського повіту Київської губернії (нині Звенигородський район Черкаської області) у багатодітній родині селян-кріпаків.

1.4 Що ви знаєте про батьків Тараса? Як хлопець ставився до них?

За згадками родичів, та за дослідженнями Д. Яворницького, дід і прадід Тараса Шевченка по батьковій лінії були вихідцями з низового козацтва, а потім стали кріпаками пана Енгельгардта. Батько Тараса – Григорій Іванович Шевченко – був кріпаком, родом з с. Кирилівки, а ще він був хліборобом, стельмахував, чумакував, був письменним, його поважали в громаді. Мати Тараса – Катерина Якимівна Бойко. По материній лінії відомими предками Тараса Шевченка була сім'я батьків матері – Якима і Параски Бойків. Вони жили в с. Моринцях і були переселенцями із Прикарпаття. Батьки Катерини жили заможніше від інших кріпаків, мали просторішу хату, садок, худобу. Саме до матеріного батька перебралися молоді Шевченки, коли Тарасові було 3 роки. Батьки Тараса одружилися в 1802, батькові було 21 рік, а матері 19 років. У 1823 році померла мати Тараса, Тарасові було 9 років, матері – 40 років. У 1825 році помер батько, Тарасу було 11 років. Батько лишив заповіт: «Синові Тарасу із мого хазяйства нічого не треба : він не буде абияким чоловіком : з його буде або щось дуже добре, або велике ледащо».

Тарас дуже любив батьків, співчував матері через її важку жіночу долю кріпацьку. У багатьох своїх творах він про це згадував («Там матір добрую мою, ще молодую – у могилу нужда та праця положила»).

Також любив і батька, чумакував з ним, пізнавав світ, але рано Тарас осиротів («Там батько плачучи з дітьми ... не витерпів лихої долі, умер на панщині»).

1.5 Що ви знаєте про дитячі роки Кобзаря?

Дитинство Т. Шевченко було важким. Народився він у с. Моринцях, а коли Тарасу було майже три року, батьки переїхали в с. Кирилівку. Тут і проминуло його дитинство. За спогадами рідних, малий Шевченко ріс дуже неспокійним і міг

зробити щось несподіване, коли залишався без нагляду. Відомо, що якимось він малим помандрував шукати залізні стовпи, які небо тримають. Відійшов від села далеченько, а привезли його додому чужі люди – чумаки. Тарас ріс у сім'ї третьою дитиною із семи. Рано став сиротою (у 9 – без матері; в 11 – без батька). Тоді і скінчилося його дитинство. Після смерті матері Тараса забрали із школи (2 роки провчився всього), щоб няньчив менших та помагав по господарству. У сирітському дитинстві Тарасові доводилося багато чого робити: пасти худобу, наймитувати, навіть читати псалтир над померлими.

Змалечку Тарас любив малювати. Стати художником – було його найбільшою дитячою мрією. Дуже великий вплив на малого Тараса мав дід Іван. Він розказував хлопчику про Каліівщину, козаччину – і Тарасик зростав волелюбним, закоханим у рідну землю. Але особливо важкими дитячі роки Тараса стали, коли батько привів в дім мачуху. У неї своїх було троє дітей, і вона незлюбила Тараса відразу, біла його так, що він тікав з дому. Після смерті батька Тараса мачуха вигнала з батьківського дому, і він наймитував з 11 років по чужих людях. Я дивуюся з того, як за таких нелюдських умов Тарас Шевченко зміг вижити й стати наперекір усім обставинам великою Людиною, яка прославила Україну, народ.

1.6 Яку освіту отримав Шевченко?

Основною освітою Тараса Шевченко вважають лише два роки в церковній школі в місцевого кирилівського дяка Павла Рубана, де Шевченко навчався грамоти. Але коли батько вдруге одружився, Тараса зі школи забрали. На цьому офіційна освіта щодо навчання Тараса грамоти закінчилася.

Але в його житті склалося так, що змогли допомогти Т. Шевченку з освітою. По-перше, оточення в Петербурзі, друзі, знайомі: вони навчали Шевченка не лише живопису, але й інших предметів: мов – російської, польської, французької; літератури, психології; історії тощо. Відомо, що багатьма своїми знаннями Т. Шевченко має завдячити Софії Енгельгардт; дружині пана Енгельгардта, вона навчила Тарас Шевченка польської та французької мов. Дуже багато дала Кобзареві самоосвіта. І звичайно, навчання в Петербурзькій академії мистецтв (1838-1845) дало йому в 1860 році звання академіка з гравірування. І тому говорити про Т. Шевченка як про людину неосвічену чи малоосвічену буде неправдою. Навпаки, саме життя його показало всім, як можна досягти мрії, не впасти духом, пройти випробування далі з честю та стати високоосвіченою людиною, справжнім сином свого народу, гордістю нації, нашим пророком.

1.7 Скільки років Шевченко був кріпаком? І коли був звільнений з кріпацтва? Хто брав участь у цьому?

Тарас Шевченко був кріпаком 24 роки: з народження (з 1814 р.) і до 1838 року, коли його було викуплено з кріпацтва.

Щодо звільнення Т. Шевченка з кріпацтва існує кілька версій. Одна з них (типова, про неї частіше пишуть) говорить, що Шевченка було викуплено за 2500 рублів. І щоб зібрати таку суму К. Брюллов написав портрет В. Жуковського, цей портрет купила сама цариця (або не вона, а допомогли їй купити, бо Жуковський був учителем царських дітей). І за цією версією виходить, що Т. Шевченка викупили з кріпацтва самі росіяни – Брюллов, Венеціанов, Григорович і царська сім'я. Але є інша версія, більш правдива, що, справді, за викуп Шевченка, треба було заплатити 2500 рублів.

Справді, К. Брюллов написав портрет В. Жуковського для царської сім'ї в надії, що його за цю суму куплять. Але ніхто з царської родини і не захотів його придбати; у лотерею він так і не був розіграний (хоч про це теж пишуть), тому й не було зібрано належну суму – 2500 рублів.

Це говорить те, що після проведення лотереї К. Брюллов ще 14 років працював над портретом, і тільки після смерті художника родина продала цей портрет російському підприємцю Третьякову. Оскільки лотерея з розіграшу портрету потрібної суми не дала, то кошти на викуп поета збирали в складчину, яку започаткували К. Брюллов (німець), Венеціанов (українець). Також долучилися І. Сашенко, Є. Гребінка, В. Григорович, А. Мокрицький (українці). Єдиний росіянин, який брав участь у викупі Т. Шевченка з кріпацтва – це був П. Соколов – чоловік сестри К. Брюллової Юлії.

1.8 Розкажіть про участь поета у Кирило-Мефодіївському товаристві.

Кирило-Мефодіївське товариство було засновано в грудні 1845 – січні 1846 року Пантелеймоном Кулішем та ін. Метою товариства була не тільки боротьба з кріпосним правом, а й національна свобода України. У квітні 1846 року до товариства приєднався і Т. Шевченко. Передумовою вступу Шевченка стало його знайомство з М. Костомаревим. Т. Шевченко став чи не найактивнішим діячем цього таємного товариства, поширюючи революційні ідеї серед народу. Своїми революційно-демократичними переконаннями Т. Шевченко дуже впливав на помірковане товариство. Саме Шевченкові твори «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим», «Великий льох» під час арешту стали найвагомим доказом проти

членів товариства. Кирило-Мефодіївське товариство проіснувало трохи більше року. У березні 1847 року студент Петров доніс на діяльність товариства, воно було викрите та заборонене. Членів товариства засудили до різних років заслань. Сам Т. Шевченко постраждав більше за всіх: його віддали в солдати на 10 років із забороною писати й малювати.

1847 р. – рік арешту Т. Шевченка і початок його заслання в Орську фортецю. Хоча участь Т. Шевченка в Кирило-Мефодіївському товаристві не була доведена, але документами для обвинувачення стали твори поета. Саме через них Т. Шевченко отримав таке жорстоке покарання.

1.9 Скільки років і коли був Шевченко на засланні.

На засланні Т. Шевченко був більше десяти років: 5 квітня 1847 року поета було заарештовано на дніпровській переправі, коли він повертався до Києва, 17 квітня його привезли до Петербурга і ув'язнили в казематі, майже місяць – в одиночній камері; 8 червня 1847 року його доставили в Оренбург, а далі – на службу в Орську фортецю. У 1857 році поета звільнили з заслання із забороною проживати в Петербурзі. Деякий час Т. Шевченко жив у Нижньому Новгороді, а потім 8 березня 1857 року прибув до Москви. Тож заслання поета тривало більше 10 років. І не допомогли раніше звільнитися ніякі прохання від впливових друзів, знайомих (1847-1857).

1.10 Скільки разів після заслання побував Тарас Григорович в Україні?

Після заслання Т. Шевченко побував в Україні лише один раз. На початку червня 1859 року поет прибув в Суми, Лебедин, був у Кирилівці, Пирятині, відвідав Київ, був у друзів, переніс ще один арешт і допит. А в серпні 1859 року поета змусили покинуту Україну та виїхати до Петербурга. Більше в Україну поет не зміг приїхати. Повернувся вже після смерті. За заповітом його поховано в Україні.

2. ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА

2.1 Назвіть твір, з якого взяті рядки:

*«Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що проклену святого бога,
За неї душу погублю»*

Вірш «Сон» («Гори мої високії...»)

2.2 Назвіть не менше трьох автобіографічних творів поета.

«Мені тринадцятий минало» (вірш)

«Якби ви знали, паничі» (вірш)

«І виріс я на чужині» (вірш)

«І золотої й дорогої» (вірш)

«Художник» (повість)

«Три літа» (вірш)

«В неволі тяжко» (вірш)

«Доля» (вірш)

«Якби з ким сісти хліба з'їсти» (вірш)

2.3 Кому присвятив Т.Г. Шевченко поему «Катерина» і в зв'язку з якою подією?

Поему «Катерина» Т. Шевченко присвятив Василю Жуковському на пам'ять про 22 квітня 1838 року – викуп поета з кріпацтва.

В. Жуковський – російський письменник, учитель царських дітей, його портрет написав художник Карл Брюллов для того, аби за нього виручили 2500 рублів, які захотів за Т. Шевченка його пан Енгельгардт.

2.4 Назвіть твори або уривки з творів Шевченка, покладені на музику.

На музику покладено майже всі поетичні твори з «Кобзаря». Найбільше музичних творів до Шевченкових поезій написав Микола Лисенко. Його музична збірка «Музика до «Кобзаря»» налічує майже 100 різножанрових творів. Інші композитори (І. Пелих, О. Положинський), також сучасні (Тартак, Скрябін,

Пивоваров) теж долучилися до музичної Шевченкіани. Можна назвати багато творів: «Реве та стогне Дніпр широкий», «Думи мої, думи мої», «Зоре моя вечірняя», «Тополя», «Заповіт», «Гомоніла Україна», «За сонцем хмарочка пливе», «Садок вишневий коло хати», «По діброві вітер виє» («Тополя»), «Минають дні, минають ночі» та ін.

2.5 Із якого твору взято слова:

*«Чи єсть у Бога люте зло
Щоб у тій хаті не жило?»*

Слова з вірша «Якби ви знали паничі» (1850 р.)

2.6 Який твір Тараса Шевченка має назву квітки, а який – дерева?

Назва квітки – поема «Лілея», назва дерева – поема «Тополя»

2.7 У яких творах є персонаж Оксана?

Персонаж Оксана є в таких творах:

- «Гайдамаки» (поема);
- «Слепая» (поема);
- «Ми вкупочці колись росли» (вірш);
- «Не молилася за мене» (вірш)

2.8 У яких творах є дійова особа Катерина?

Дійова особа Катерина є в таких творах :

- «Катерина» (поема);
- «У тієї Катерини» (вірш);
- «Москалева криниця» (поема)

2.9 Назвіть прізвище дійової особи з твору Шевченка, що складається з кількісного числівника та іменника жіночого роду.

Це Назар Стодоля – герой драми Т. Шевченка «Назар Стодоля».

2.10 Назвіть прозові твори, які Тарас Григорович написав на засланні

Є відомості, що на засланні, перебуваючи в Новопетрівському укріпленні, Т. Шевченко написав близько 20 повістей російською мовою. До нас дійшли, збереглися лише 9. Написані вони між 1852-1858 роками. Т. Шевченко їх підписував псевдонімом Кобзар Дармограй. Це такі повісті: «Наймичка», «Варнак», «Княгиня», «Музыкант», «Несчастный», «Капитанша», «Близнецы», «Художник», «Прогулка с удовольствием и не без морали».

3. ЦІКАВЕ ПРО ШЕВЧЕНКА

3.1 Т.Г. Шевченко - великий художник-академік. Його картини у оригіналах і частково в гравюрах на дереві та металі, виконані олією, тушшю, аквареллю, свинцевим олівцем, сепією та в техніці офорта дійшли до нас. Скільки таких шедеврів ми маємо?

Налічується близько 1200 живописних творів Т. Шевченка. Це приблизно 60 автопортретів, портрети на замовлення, картини циклу «Живописна Україна», офорти, гравюри, сепії, а ще ескізи, замальовки, начерки тощо. До наших днів збереглося 835 творів Шевченка. Ще понад 278 втрачено й досі не знайдено. Відомо про них із архівних документів, пов'язаних із Т. Шевченком, з листів самого Шевченка, його друзів і знайомих.

3.2 Творчість Кобзаря - багатогранна, як і його талант. Він був і глибоким ліриком, і творцем епічних поем, і видатним драматургом та різнобічно обдарованим митцем. Назвіть літературну спадщину Шевченка.

Поетичних творів Т. Шевченко написав 237 (240?) віршів та понад 20 поем. Із них 235 українською та 2 російською мовами. Багато віршів Т. Шевченка мають декілька варіантів. Перший твір Т. Шевченка датований 1837 роком (балада «Причина»), останній – 1861 роком (вірш «Чи не покинуть нам небога»). Проза Т. Шевченка налічує 9 повістей, написаних рос. мовою в 1852-1858 роках. Вони дійшли до нас, але Кобзар написав повістей близько 20. Т. Шевченко – автор драми «Назар Стодоля». Також відомо, що ще є трагедія «Никита Гайдай», не закінчена Т. Шевченком, є лише уривок. Існують згадки про дві драми («Слепая красавица», «Данило Рева»), текста їх загублено.

До літературної спадщини Т. Шевченка також належать автобіографії «Щоденник», «Букварь южно-руській» та власне листи самого Т. Шевченка. Не збереглися, на жаль, Шевченкові переклади творів А. Міцкевича, не збереглися Шевченкові фольклорні записи (альбоми народних пісень). Літературна спадщина Т. Шевченка багатогранна та значна.

3.3 Під час одного з приїздів до Кирилівки Тарас Григорович намалював батьківську хату й портрет діда Івана. Поет дуже любив свого діда. Іван Андрійович Шевченко розповідав своєму онукові про народне повстання Коліївщину, свідком якого був сам. У якому році це сталося ?

Народне повстання Каліївщина має дату – 1768 рік. Узагалі 18 століття – час, коли покріпачене селянство на Правобережній Україні спробувало скинути кріпацьке ярмо та взялося за вила. Каліївщина необминула рідного Тарасового села. 1768 рік – рік найкривавішого повстання. Села Кирилівка, Лисянка, Вільшана були охоплені ним. Про це Шевченко написав у поемі «Гайдамаки», а дізнався він про ці події від свого діда Івана – імовірного учасник Каліївщини.

3.4 В останній рік свого життя Тарас Шевченко власним коштом видав «Букварь южнорускій», за яким навчатися грамоті рідною мовою мали дорослі українці в недільних школах. Яка доля цього видання?

Серед небагатьох прижиттєвих видань Т. Шевченка особливе місце посідає його остання книжка – «Букварь южнорускій» (1861 р.) для навчання грамоти українською мовою в недільних школах. Буквар Т. Шевченка має такі розділи: азбука, склади, цифри, лічба, текстовий матеріал для читання. Цей текстовий матеріал складений із кращих зразків фольклору та власних творів Т. Шевченка. «Букварь» вийшов накладом 10 тис. примірників за кошти самого Шевченка. Відомо, що недільні школи – це були безплатні школи для дорослих в Україні, де надавали початкову освіту. Як тільки Т. Шевченко надрукував свій «Букварь», то відразу взявся за його розповсюдження: відіслав примірники в Україну з проханням використовувати для навчання. Але 1862 року царський уряд закрив недільні школи, а ще до цього, розглянувши «Букварь» Шевченка як навчальний посібник, заборонив його для використання. Цензура була суворою: вище духівництво, шкільна адміністрація, головне управління цензури.

Таким чином прекрасний посібник для навчання грамоти було відхилено. Але Т. Шевченко зміг його розповсюдити або продавши за 3 копійки (дуже дешево), або подарувавши, щоб навчалися.

3.5 Тарас Григорович був людиною середнього зросту. Зберігся формулярний список про службу лінійного Оренбургського батальйону № 1, у якому зазначено зріст рядового Шевченка. Який?

Відомо з формулярного списку батальйону в Оренбурзі, де проходив службу солдат Т. Шевченко, що зріст його був середнім на той час, а саме: 2 аршини і 5 вершків, що відповідає 164,46 см.

3.6 Навесні 1838 року поет Василь Жуковський та художник Карл Брюлов вирішили викупити талановитого юнака з кріпацтва. Погодився відпустити

Тараса і пан Енгельгардт, але запросив неймовірну на той час суму. Яку та як розгорталися події далі?

Пан Енгельгардт запросив за Т. Шевченка 2500 рублів. На той час ця сума дорівнювала 45 кг чистого срібла. Друзі та знайомі т. Шевченка організували аукціон з продажу картину К. Брюллова, на якій був портрет вихователя царських дітей Василя Жуковського. Ще за життя поета існував міф, що картину купила цариця і тим самим дала гроші на звільнення Т. Шевченка. Проте картина на аукціоні так і не була продана. Відомо, що ще 14 років після аукціону К. Брюллов працював над нею, удосконалюючи її. Друзі, знайомі Т. Шевченка, як відомо з історичних джерел, склалися й зібрали гроші на викуп Т. Г. Шевченка з кріпацтва. Було зібрано 2500 рублів – і пан Енгельгардт відпустив Т. Шевченка на волю.

3.7 На початку 70-х років минулого століття вдалося вперше зблизька сфотографувати Меркурій - близько 300 кратерів, один з яких назвали на честь Тараса Шевченка. Який його діаметр ?

На поверхні планети Меркурій ученим у 1973-1975 роках вдалося провести облік кратерів. Їх виявило близько 300. Усі вони були названі на честь різних митців світу. Зокрема, є і кратер на честь Т. Г. Шевченка. Його діаметр 143 км. Це означає, що якби він розташовувався в Україні, то займав би місто від Києва до Черкас.

3.8 Найбільший портрет Тараса Шевченка у розмірі понад 500 квадратних метрів було намальовано в Харкові в жовтні 2014 р. на стіні 17-поверхівки Це графіті занесене до Книги рекордів України. Назвіть його розміри.

Над найбільшим портретом Шевченка в Україні художники працювали понад 2 тижні; витратили понад 500 балончиків фарби. Щоб виміряти розмір портрета, звичайної рулетки не вистачило і довелося застосувати лазерну. Вимірювали графіті з портретом з даху.

Розміри портрета – 60 м заввишки і понад 10 метрів завширшки. Цей портрет за величиною може претендувати на світовий рекорд.

3.9 Місцем вічного спочинку поета стала Чернеча гора в Каневі. Чи було так завжди?

Ні, так було не завжди. Тараса Шевченка було поховано двічі в різних місцях (поховання та перепоховання). Поет помер у своїй квартирі в Петербурзі о п'ятій ранку 26 лютого (10 березня за новим стилем) 1861 року внаслідок паралічу

серця. Того ж 26-го лютого, після панахиди, тіло померлого перенесли в академічну церкву. Похорон відбувся 28-го лютого (за старим стилем) на Смоленському кладовищі в Петербурзі. Згідно із заповітом, Т. Шевченко просив поховати його «на Вкраїні милій», щоб було видно і Дніпро і кручі. Тому за клопотанням багатьох друзів відбулося перепоховання поета. 58 днів прах поета перебував у Петербурзі, доки друзі Т. Шевченка отримували дозвільні документи. Як тільки було дозволено перепоховання, 8 травня (за старим стилем) 1861 р. домовину з тілом Т. Шевченка спочатку було перевезено залізницею до Москви, а потім кіньми доправлено в Україну, до Києва. Родичі поета наполягали на перепоховання в м. Києві, але відповідно до Шевченкового заповіту Кобзар був похований біля Дніпра, на Чернечій горі, близько Канева. І сталася ця подія 22 травня (за новим стилем) 1861 року. Зараз цю гору називають Тарасовою. Спочатку було насипано високу могилу і встановлено хрест, а зараз там височіє величний пам'ятник Т.Г. Шевченка. Це місце – Тарасова гора – є святим для кожного українця.

3.10 Нова українська літературна мова почала формуватися в кінці 18 - на поч.

19 ст. Поштовхом до цього стало пробудження національної самосвідомості української інтелігенції, її потяг до вивчення своїх історичних і фольклорних джерел, увага до народної мови. Активними учасниками процесу творення української літературної мови на народній основі були І.Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, А. Метлинський, Є Гребінка. Чому саме Т.Г. Шевченка вважають основоположником нової української літератури й літературної мови?

Уважається, що до Т. Шевченка твори українською мовою були творами про народ, але не для народу. Лише Кобзар зумів сказати українцям у своїх творах те, що було необхідним, яке треба було усвідомити, прийняти, щоб відчувати себе небезправною отарою, а народом. Тому Т. Шевченка і називають основоположником нової української літератури. А ще тому, що він, як істинно народний поет, поживав початок нової української літератури, показавши нового героя з народу, звинувативши самодержавно-кріпосницький лад та закликавши до боротьби з ним.

Також Т. Шевченко відіграв важливу роль у розвитку української літературної мови. Поет ніколи не зраджував рідному слову. Живучи далеко від України, Т. Шевченко розвивав, удосконалював, популяризував українську мову.

Він установив ту структуру української літературної мови, яка збереглася у всьому істотному як основа сучасної мови. Тобто Т. Шевченко розвинув і утвердив певний склад словника й граматичний лад української мови, які стали нормою й зразком для письменників, театру, преси тощо. І є зразком донині. Використовуючи фольклор та живу розмовну мову, Кобзар створив такий прекрасний сплав, який є еталоном для всіх українців з часів Т. Шевченка й до нашого часу.